

Մ Է Ճ Մ Ո Ւ Ա Յ Ը Հ Ա Վ Ա Տ Ի Ս

ԻՒՋԻՒՆՅԻՒ — ՍԵՆԷ

(1870)

ՆՈՒՄԵՐՈ 413

1287 ՇԵՎՎԱԼ ԿԷ

Մեծմաս իւն Բուզնամե
Յէնեւ իւն 430 յըշ
Աւթը պըշը 80

ՉՈՐՇԱՄՊՈ
ԲԵԱՆՈՒՆԻ ՍԱՆԻ 44

Իւշ պըշը 43
Տանեւի 20 պըշը 40 փաւայ

ԱԼԱՅԲԱՆԻԱ
ՅՈՒՆՎԱՐ 26

ԱՍԻԹԱՆԷ ԲԵԱՆՈՒՆԻ ՍԱՆԻ 14

Մ Ի Լ Ի Յ Է

Յունվար 12 թարիսի վէ բազար էրթէսի կիւնքի բուզնամեմիգտէ եազարդըմըզ, էքսէրիյէթ թէրաֆընտան տագուզ միւթէպէր վաթ մէպուս թայեին օլունմուշ, վէ խիմէրինի խապէր ալտըղըմըզտա զազէթամըզա տէրճ խտէճէյիզ աէյի սէօզ վէրմիշի տիք, պու կիւնքի ալտըղըմըզ խապէրէ նազարէն, մուսալիյէյ զէվաթը միւթէպէրէնին իսմիլի զիյրտէ պէյան օլունմուշ Պէտան պէյ, Պէյլիքճիան ճանիկ աղա, Ապտուլլահ Միքայէլ էֆէնտի, փիլիպպոսեան Օհան էֆէնտի, խօտիկ Յովսէփ աղա, կիւլմէզ Յարութիւն աղա, Սօֆեալեան վիշէն աղա, Շիշմանեան Պօղոս աղա, խուրտանեան Գրիգոր աղա :

էքսէրիյէթի միւլէթ թարաֆընտան Առաքելեան ֆազիլէթու Յովսէփ փիսկոպոս հազրէթէրինէ թագտիմ օլունմադ բողոք պալատէ պէյան օլունման զէվաթը միւթէպէրէյէ հայլընա իմզալէր իւն վէրիլտիյնտէն, վէ ինթիլապ օլունման Թիշիտէն պիւր գաշ զէվաթ, մէզքիւր բողոքու տիւնքի կիւն սաաթ օն պիւր գալարարընտա կաթոլիկոսարանտա Յովսէփ բիսկոպոս հազրէթէրինէ կէթիւրմիւշէր իսէ տէ, մուսալիյէյ օրատա պուշոնմարըլընտան, վէ սայըր պիւր բիւսէյս պէ պըրազմայըզ, մէօ իւրլիւ օլտրադ գարուճոյա պըրազմըշլար տըր :

Պիւր սաաթ սողրա կիտէնէրտէն եալընըզ պիւրիսինէ Յովսէփ բիսկոպոս հազրէթէրին խապէր կէօնտէրէրէք իսթէթմիշ, ճիւմալիյէյ տալի աղապիւնտէ կիթմիշ, վէ քէմալը հիւրմէթ

վէ րայէթէ, եպիսկոպոս թէրաֆընտան գապուլ օլունտուգտան սողրա, շու մաալտէ պիւր ճէվապ վէրիլմիշ տիւր :

« Մատամ քի կաթոլիկոս Տեղապահը օլտուղում հալտէ, վէ Ս. Աթոռտան այրընա թալիմաթլարըմ օլտուղունտան, մէքթուպուն իւզէրի եալընըզ էնգարէ փիսկոպոսու եազըլմըշ օլտուղունտան, եկեղեցական գանուշարը մուճիպինճէ, պուքեհաճատը գապուլ իտէմէյէճէյիմ » տէմիշ տիւր :

Պու ճէվապը ալտըգտա միւսալիյէյ զաթ էքսէրիյէթին մաալիւմիւ օլունմադ իւզրէ, վուգուի հալի պէյան իաէրէր :

Իշթէ կիտէն բողոքուն էրմէնիճէսի պիւր սուրէթի զիյրտէ տէրճ օլունմուշ տուր, նիճէ քի էճնէպի զազէթալարը տալի իքի կիւն ագտէմ թապ իթմիշէր իտի :

ԳԵՐԱՊԱՅԺԱՈՒ ՏԵՐ .

Մենք ստորագրեալքս բազմաթիւ Հայ կաթոլիկէ ընտանեաց կողմէն ընտրեալ, իբրեւ իրենց երեսփոխան ազգային խնդրոյն մէջ պատիւ ունինք ծանուցանելու Ձեր տերութեանն թէ երեկ իմանալով որ կաթոլիկոսական Տեղապահն Արհիպատիւ Բարսեղ եպիսկոպոս Գասպարեան անյապաղ ի Հռովմ գնաց :

Լսելով միանգամայն որ Տեղապահութեան պաշտօնն Ձեր տերութեանն յանձնուած է :

Նկատելով որ Արհ. Բարսեղ Տեղապահն Գեր. Հասունեանի մեկնելէն ի վեր իւր բռնած խոհեմ եւ խաղաղարար ընթացիւքն ժողովրդեան մէջ քաջութիւնքն եւ խուովութիւնքն ըստ կարելոյն մեղմելու աշխատեցաւ, եւ ըստ կարելոյն սիրոյ եւ անդորրու

թեան վերադարձին նպատու հանդիսացաւ :

Նկատելով որ իւր մեկնելն ի Կ. Պօլսէ մեծ ցաւ պիտի պատճառէ ժողովրդեան, եւ կրնայնորէն պատճառը լլալ այն ազգակործան եւ կրօնաէր հակառակութեանց եւ գայթակղութեանց, որոնց միջոց եւ գործիք եղած է Գեր. Հասունեանն, եւ զորս վերջացնելու գրեթէ երեսուն տարիէ ի վեր անդադար աշխատեցանք ամեն ճիգ, ամեն աղերս, ամեն պաղատանք, վերջապէս ամեն օրինաւոր միջոց ի գործ դնելով :

Նկատելով միանգամայն որ Ձեր տերութեան այսպիսի հանգամանաց մէջ Տեղապահ կարգին, եթէ ճանաչիտ է ազգային արդարացի գաաի մը հերքման նշանակութիւնն ունենալով հին չարեաց յառաջն առնելու անբաւական ըլլալէն զատ, նոր աղետից եւ գայթակղութեանց առիթ պիտի ըլլայ ժողովրդեանս մէջ :

Նկատելով որ արդէն Գեր. Հասունեանի անձին դէմ բողոքած ենք Ս. Աթոռոյն առջեւ :

Կը բողոքենք յառաջուց Ձեր տերութեան Տեղապահութեան դէմ եւ ամենայն յարգանք կը ծանուցանենք որ իբրեւ Տեղապահ չպիտի կտրենանք ճանաչել եւ ընդունիլ զՁեր տերութիւնն :

Մնամք Ձեր տերութեանն Կ. Պօլսի 10/22 յունվար 1870

Ստորագրութիւնք

Առ գերապայծառ

Յովսէփ Վ. Առաքելեան Եպիսկոպոս Անկիւբիոյ .

Հասուն էֆէնտի : հազրէթէրին պու տէֆա միւլէթ միւթէպէրանընըն պիւր գըսմընա եանի եիրմի պէշ գա

տար զէվածա, հէփսի պիր սիյագտա
օլարագ պիրէր նամէ կէօնտէրմիշտիր,
պուռնուն սուրէթի եհտիմիզէ կէլիշ
օլտուղունտան շայնէն զազէթամըզա
տէրճ իտէրիլ :

« Սառտէթիլիւ էֆէնտիմհազրէթէրիւ :

« Պու աէֆա Ասիթանէտէ օլան վէ-
քիլիմիզ աէմահէթիլիւ Գասպարեան
Գերապայծառ պաղը սէպէպէրէ մէպ-
նի վէ Սրբազան Բաբա հազրէթէ-
րինին տախի էմի վէ թէնսիպ կէօր-
մէսի իլէ Բօմայա կէլէճէյինաէ եէ-
րիմէ սէմահէթիլիւ էնդարէ Բիսգո-
պտու Առաքելեան Գերապայծառը
թայեին իյլէմիշիպ, նիճէ մալիւմիւնիզ
օլաճագ տըր, պու միւնաճիպէթէ մու-
մալիլէյհէ օլ թարաֆաա հէր պիր խու-
սուստա զաթը ալիլէրինէ րաճի օլան
մուալէնէթի հիմմէթ իտէճէկինիզէ
շիւքհէ իթմէյիլ հէր կէզնէ թէպպիւ-
րաթը մահզա Սրբազան բէտէրիմիզին
պիղղաթ տախի վէրադիլի էմիլէրէ
թէվիթէն իճրա իտէճէթ տիր :

Զաթը ալիլիլտէն պուռնու պախի
սէթը իտէմէյիլ քի շու սօն վազըթ-
լարտա կէրէթ մալիւմ օլան Սրբազան
Բաբըն կոնդալընա վէ կէրէթ պիղղաթ
Պարիսարգապան հիւքիւմէթիմիզէ
գարշը օլան մուգալէմէթ վէմէսէպի-
միզ մուղայիլինտէ պիր թաղըմ պա-
թըլ վարդապետութիւնը Սրբազան
բէտէրիմիզին զալէթէ էսէֆինի միւ-
հիլ օլմուշ տուր, վէ պու թէէսիւ-
ֆիւնի ալէնէն տախի պէյան էյէմիշ
տիր, վէ մէղըլը Սրբազան աթուռնի
քէնտի էմի վէ լէթըթիլէրինի տէյիլ
քի թէպպիլ իյլէմէյէ էլլա սնլէրին
քէտիլէն սաղանմալընա վէ իճրա օ-
լունմալընա գարարը գալիլէսի օլ-
տուղու վէ պիր թաղըմ տիկէր կէզնէ
շուեռ պուլան արաճիֆիլէրին քիւլ-
լիպէն լէմէթիլ օլտուղու մալիւմիւ
սլինիլ օլմագ իւզըէ իշարընք իպ-
թիտար գըլընալ տըր :

Էնճամիւնտէ սիլլէրի Պարի Թաա-
լէյէ սիրարըշ վէ Ալլահանի թէպէր-
րիւքիւփիւքիւ իհապի իտէրէթ գալը-
րըմ :

Բօմա 14 Յունիար 1870 .

Սէնաքեարընը
Սնտոն Պետրոս թ.
Պ. Գ.

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ՄԻԹԷՆԷՒԻԹԷ

Բում բաթրիքիսանէսինին մէճ-
լիսի աղալարընտան Մ. Ժ. Բարալամ-
պրինիտիյէ Մէճիտիէ նիշանը զիյշա-
նընըն իւշիւնիւ քիւթպէսի իթա դը-
լընմըշ տըր :

— Ուրմիւնըն Լաղարեան մէք-
թէպիլին էսիլ շալիրտանը վէ իրիս-
թիյան պուլունան հազար խան փա-
րիաաէ Թրան մապահաթ հիւզարը
նասպ ու թայիին օլունմուշ տուր :

— Իշիտիլիշէ կէօրէ, Սթանպո-
լու Շէհիդ էմանէթի, էսիլ Տա-
քիւլ Ֆիւնունտա Մալիլէնի թութ-
տուղու եէրտէ ասպրէթը պօղպն
տըրտան սօղրա տէր հալ օթաբա-
ճագ վէ Մալիլէ նազարէթի տախի
Պուլթան Պայեսալ խտտէ միւճէտտէ-
տէն Լաթըլան պիւնպա նագը օլունա
ճմաղ տըր :

— Լէվանթ Հէրալտտա օգուռնու-
ղունա նէղարէն, Մըրըլըլ զատէ
ճառաճէթը Պօղոս պէյ հազրէթէրի,
փարիտտէ Բրէնո իմրէրիալըն էօթ-
սիւղիսանէսինէ 500 ֆրա . Լաղըլըրդ-
տան մաստէ, Թրանսա իմրէրաթօրի-
չաթը հալմէթու Խօթէնի հազրէթիւ-
րինին Շարգա օլան Եօլճուլըն
զիւրի իշին քէնտի իքի մախտումէրի-
նին իսիմէրինէ 230 ֆրանդ վէրիպ,
սէնէվի աթիլէ վէրէնլէրին էսամի աէֆ-
թէրինտէ գայա իթաիլիշ տիր :

— Կէշէն ճիւմա էրթէսի կիւնիւ
փարիտտէն կէլէն Մ. Լափալէյ զանն
Յունտուղունա կէօրէ . Օրմանըլ տէշ
միր Եօլլարը շիրթէթիլին մուգալէլէ
սէնէտիմի վէ մէղըլըլ շիրթէթէ տա-
խիլ օլան աղալարըն Ետիմիթի շիւ-
քիւմէթի սէնիլէտէ արզ ձա թագտիմ
իտէճէթ տիր :

— Լա թիւրքի զազէթանը Աթանա
Հափաստան ալտըլը պիր մէթու-
պուն պէյանընա նէղարէն, Մ. Բօշ-
ֆօր ալթը այ մահպումիլէթ վէ 3000
ֆրանդ ճէզայի նագալիլէ, վէ Գօրսի-
կանտ պնսըլան Ալլըր շաղէթասը-
նըն մուհարիլի ալթը այ մահպումի-
լէթ վէ 2000 ֆրանդ ճէզայի նագալիլէ
վէ Տէլլէօր . » ալթը այ մահպումիլէ-
թէ վէ 500 ֆրանդ ճէզայի նագալիլէ
հիւքիւմ օլունմուշ լարտըր : Մ. Բօշֆօր
հիւքիւմ օլունտուղըն ալալամ, Մէպու-

սան գամարասընտա հազըր պուլուն-
մուշ տուր :

— Ամէրիգա դօնսօլտու Մ. Պրաուն
ճէնապլէրինին օղլու իլէ, Մ. Աբրա-
համ Գափաֆեան նամ պիր Հայ տէ-
լիգանլըր պէյնինտէ, շու աթիտէթի
սուրէթտէ պիր տիւլլիլ փուգու պուլ-
մուշ տուր :

Գօնսօլտու միւմայիլէյհին օղլու,
պիր մուարաղատան տօլաեթ, մէր-
դում էրմէնի տէլիգանլըրըն, կէշէն
հաֆթա տիւլլիլտա տալէթ իթմիշ,
վէ տալէթի գապուլ օլունմուշ օլտու-
ղունտան, Գօնսօլտուն օղլու, մէր-
դում Մ. Աբրահամ Գափաֆեան, վէ
թարաֆէյին շահիտէրի, աիւլլիլտուն
իճրաթ իշին, Գիւրի քէյիլէ իլէ թուշ
թալլանըն ալա կէրինտէ պուլունան
պիր տաղա կիթմիշլէր տիր :

Օրպտա, թապանճաեթէվիլէ քիմ
պօշալթաճագը վէսէլէսի էրմէնիլին
Երամըլ իլէ հալլ իտիլիմ, հաեաթ
Էա մէմաթ մաստէսինին մէղըլըլ էն
պէյիլէ վէֆաաթը, Գօնսօլտուն օղ-
լունտա գալմըշ, վէ գըրդ տաթմ գա-
տար պիրպիլլէրինտէն զաղալտա տաթը-
տուղտան սօղրա, Գօնսօլտուն օղլու,
մէրդում Մ. Աբրահամ Գափաֆեանըն
իազէրինէ թապանճաեթը պօշալթմիշ
իտէտէ, փուրամալըշ տըր :

Աթէշ իթմէթիլին Կըրաթը, Մ.
Աբրահամ Գափաֆեանա կէթիթտէ,
մէրդում մէրդ էրմէնի, պիւսհիւնըն աղ-
զընը կէշէն տօղրու չէվիլէրէթ, վէ
Ամէրիգալը կէշէն դօնսօլտաւէյէ
տէօնէթէթ . « սէնին կէնճիլիլի տանա
պախի իտէրիմ իմանիլին » պիր էր-
մէնի ծլտուղու իշին, իթիլիտար Կիլէ »
տէմիշ, վէ թապանճաեթը, հալլանն
պօշալթմիշ տըր :

Պատէհու մէրդում Մ. Աբրահամ
Գափաֆեան, վէ Գօնսօլտուն օղլու,
պիր պիրլէրի տանըն էօթմիւշլէր, վէ
պէյլէլիլէթ օնօթ թարգիլէսի վէրիւ
լիպ պիթմիշ տիր :

Մգնղունալ :

Պու տիւլլիլ քատէթի Լըրոպա մէ-
մալիլէրինտէ ճարի օլուպ, պու իշ
հէման Սթանպօլտա իլը տէֆա փու-
ղու պուլուն պիր էյ իտէտէ էհա-
լիմիլին չէյիլէ պիր միւղ իրր տտէթէ թի-
այլէթ իթմէթի պիլլէ խալլըտըր :

չիւնքի թահրիբէն վէ լիտանէն մէյ տանա չըզմայան պիր հագգանիյէթի, ինսան էօմրինի պէօյլէ պօշ Էէրէ թէ լէֆ օլմագ թէհլիքէլինէ սէվգ իթ մէքլէ հալլէլէմէք պիր նէվի պար պարքը օլտուղու պի իշթիպահ տըր :

... Խմբանդիր :

Անցածները բարեկամի մը սուռն այցելութեան գացած ըլլալով՝ հոն խումբ մը ծաղկահասակ երիտասարդաց մէջ, օգտակար գիրքեր կարդալու վրայ խօսք բացուեցաւ : Ու մանք յերիտասարդաց, եռանդուն կերպով, իրենց սրտին ու ճաշակին յարմար գիրքերը կը գովէին, ու կերպով մը կ'ուզէին ցընել թէ ինչքեր ջանկութիւն կ'իմանան զանոնք կարդալով : Իսկ քանիցք անձինք չլացին ընկերութեան մէջ, որոնք եւ օչ ալ ականջ կը կախէին խօսակցութեան, պատճառ բերելով թէ իրենք գործի տէր մարդիկ են, եւ թէ չեն կըրնար ժամանակին գիրքերու վրայ դադել : Այս վերջիններուն կ'ուզեմ քանի մը խօսք ըսել, զորս եթէ պատշաճ համարիք հասարակաց ուշագրութեանը, հաճեցէք ձեր լրագրոյն էջէրուն մէկուն մէջ հրատարակել :

« Ընթերցմունքը, սիրեցեալ բարեկամք, ամենէն օգտակար ու հաճոյական միջոց մ'է ձեր պարապորդ ժամերը անցընելու համար : Գիտեմ թէ գործի աէր եղող մարդիկ, սովորաբար քիչ ատեն ունին կրօնց մոտաւորական կրթութեանը զոհելու : Իրենց աւօրեայ գործի զբաղմունքները 'ի հարկէ մասնաւոր ուշագրութիւննին կը գրաւեն : Այսով հանդերձ կենաց գործոց մէջ կը գտնուին շատ մը սլարապ ժամեր, կամ մասինք ժամանակի, զորս եթէ խնամենք ու օգտաւարի ծառայեցընեմք, մեծ բարեպատեհութիւն մը կ'ունենանք, շատ մը պիտանի գրոց հատորներ կարդալու, եւ բեղմնաւորելու զմեզ հարկաւոր դիտութեամբ : »

« Եթէ գտնուին անոնկ անձինք, որոնք խորին կերպով գործի մէջ ըզբաղած ըլլալով՝ չեն գտնար ժամանակ ընթերցման, իրենց կ'առաջարկեմ որ թո՛ղ բռնի ժամանակ գտնան :

Յարգի բան չէ որդուք պարտիք անցընել ձեր ամբողջ կեանքը (թող տուէք բացատրութեանս) իրեւ թեռնակիր անասուններ, քանի որ կը ձգէք ձեր միտքը, այն անմահ իմացակա նութիւնը՝ առանց անդի խանգարել :

« Յիրաւի, ամեն մարդիկ ունին, կամ կրնար ունենալ, բաւական ժամանակ ընթերցման : Դժուարութիւնն է որ չեն հոգ տանիր զանկա խնամելու : Իրենց անդբաղ ժամերը կամ ծուլութեամբ, կամ քնանկրով կամ շատախօսելով եւ կամ ատենց նման փոյծ ու անպիտան բաներով կ'անցնին, եւ ապա կը քանքատին թէ ատեն չ'ունին որ միտքերնին ու սիրտերնին մշակեն : Այս ամենքը շատ սխալ են :

« Յաւիտեանական ժամանակին արժէքը այսպէսով չի գտնուիր : Ժամանակը աշխարհքի մէջ ամենէն անգին բանն է, անանկ բան մը որուն համար ազահանայը առաքինութիւնն է, ասով հանդերձ մարդիկ զանկա ամեն բանէ եւել կը շօտայեն : Ժամանակին արժէքը ասով ալ կը անհունի թէ, աշխարհքիս մէջ չիկայ երբէք մի եւ նոյն ատենուան մէջ բաց թէ մէկ վարկեան մը, եւ թէ մինչեւ որ այս վերջինս չ'անցնի, ուրիշ մը տեղը չի կրնար յաջորդել : ... Զոնաղէք, բարեկամք իմ, որ ժամանակին ամեն մէկ մանրերկրորդները խնամքով անցընէք, այն ատեն պէտք չ'ունիք ձեր գործերը անխնամ թողուլ, պիտանի գիրքեր կարդալու համար :

« Եւ ինչպէս աւելի հաճոյական կերպով կրնաք ձեր անդբաղ ժամերը անցընել, քան զխօսակցիլ բարեսիրտ իմաստնոց հետ իրենց գրութեանը միջոցաւ : Միտք մը որ բաւական հետաքրքիր է, իրեն համար գիրքերը զուարճութեան մշտնջենահոս աղբիւր մը կը բանան : Եւ այս տեսակ զուարճութիւն մը ամենուն օրինաւոր կը տեսնամք ըլլալ, որովհետեւ անկա մինչեւ ցմահ 'ի մեզ կը բնակի : Ո՛հ ինչ կրնայ զանկա մեղմէլ յափշտակել : Անոր բնակարանը մեր մտացը մէջ է, եւ ուր աչքերթամք, եթէ միտքերնիս կարգաւորեալ կերպով ընդունաւորած է, երբէք չ'ընենք պէտք զուարճանալու միջոցներ բնաւելու : Ընութեան ու հալիլն հատորը միշտ

մեր աջացը առջեւ բաց կը կենայ, եւ եթէ գիտեմք ինչպիսի կարգալ անոր մէջի հրաշալիքները, ամբողջ աշխարհք ան ասոն մեր ոտիցը առջեւ կը թափէ իր 'ն դանձուց ճոխութիւնը, ու արարչագործութեան գաղտնեաց փարագոյրը աչքերնուս կը նըրբայնէ :

« Անոնք որ չեն սովորած, գիրք կարդալու, անշուշտ իրենց, այս վեհագոյն գրքին հատորը, անխնայ թերթեր կ'երեսն ըլլալ : Անոնք չեն կրնան կարգալ իմաստութեան, զօրութեան, փառաւորութեան ու սիրոյ լուսաճաճանչ տալերը զօրա Արարիչ իրեն մատովը գրած է : Ամենայն ինչ ատենց համար կ'ընտրակ գիրք մի է, ու կ'անցնին կ'երթան աշխարհքիս մէջէն առանց իմոնալու արարչագործ կարողութեան հրաշալիքները ու բարիքները, որոնցմով գիրքն կը խնամէ :

« Պիտանի գրոց ընթերցման ճաշակ ունենալը, մեզի մեծ աղդեցութիւն մը կուտայ կրքերէն հեռու փախչելու : Որտեքնուս միջ տրամադեալ Աստուածային երկիւղին քով մեր բարուցը ամենէն ազդու պահապանն է, սէր առ ընտիր գիրս : Ասանք առաքինութեան եւ կրօնի ձեռագործք են, որ փութանակի մեզի կը ճանչցընեն ինչ են պարաքերնիս ու պատասխանատուութիւննիս, կը զօրացընեն մեր սկզբունքները, կը չափաւորեն մեր սովորութիւնները, ու կը ներշնչեն ի մեզ ուղիղ ու պիտանի եղող բաներու սէրը ու կը սովորեցընեն արհամարանօք նայիլ, որ ինչ հասարակի ցածաղգի ու կըքալից է :

« Գիտութիւնը, ամենակերտող զօրութիւն մ'է : Ասիկա փիլիսոփային փորձաքարն է, ու ճշմարիտ բնալուծութիւնն որ դաւածը յոսկի կը դարձնէ : Ասիկայն գաւաղանն է, որով կը տիրանամք բնութեան վրայ, բանալի մը, որ բնութեան հրաշալեաց տաճարին դռները կը բանայ ու մեզի կը ցցընէ անդեղեղաց դանձուց ճոխութիւնը : Բացք կ'ենդանդ րենք թէ արդեօք գիտութեան վերջին յաղթանակն ու թէ անոր տէրութեան սահմանին վերջին փայրը հպարտ է : Ո՛հ, բարեկամք, գիտութիւնն գեա հազիւ ըս

կըսած է մեր մէջը իր ընթացքը :

«Մեր ազգին համար գիտութեան ամենափառաւոր յաղթանակները կան յապառնոյն : Ինչպիսի պատուանուններով պիտի պատկէ իրեն հետեւողները, ու ինչպիսի յաղթանակաց ու փառաց գաշտերու մէջ զիրենք պիտի առաջնորդէ, ո՛չ ոք կրնայ գուշակել իրեն ձայնը զամենքը կը յորդորէ իրեն դիւշակին ներքեւ նիզակցիլ, յառաջ երթալ ու յաղթանակացը օգնել եւ ի վերջ հանած դործոց պատուոյն մասնակցել : Ո՛չ ոք իրեն մասնաւոր արտօնութիւններէն դուրս կը գա սակայն : Հաւասար կերպով զամենքը կը հարձատրէ, ու ամենքը այլ եւ այլ աստիճանով, կրնան վայելել իրեն առաջադասութիւնները, վարձատրութիւնները եւ յոյսերը :

«Յարգարդ վրձակը, զքնի ազատարար ու լծաշարկան հատարակութեան սը առգամ ըրեր է եւ կը խնդրէ ասպէս որ գրաստութեան համար ունեցած պարտութիւններդ բարգաւաճէք : Նարգայս մասաւորական յոգափութութեան դարձ : Հասարակաց միտքը արթնցած է, եւ ընկերութիւնը առհասարակ առաջ կերթայ յառաջագրանութեան ճամբուն մէջ :

«Արդ գիտութիւն ստանալու միջոցները բազում են, ասոնք ամեն տեղ բազմատեսակ կերպով կը գտնուին : Չրկայ մեր ազգին համար ժամանակ մը ուր ասկից աւելի զօրաւոր քաջակերութիւն ըլլար ժողովրդեան ամեն աստիճանի անձինքները, որ ունեցած կարողութիւններն մշակեն :

«Ամեն տեսակի տաղանդք, մեծապէս կը խնդրուին : Չեռնարկութեան դաշտը կը լայնատարածի մեր շորս կողմը, ու արդէն ճանապարհն առ հարստութիւն, պատիւ ու երջանկութիւն ամենուն առջեւը բաց է, ու ամեն մարդ լճէր ուզէ, կրնայ առնոր մէջ հանգրսանալ ապահովապէս յաջողելու ակնկալութեամբ : Այս ապաստարար հազարակութեան մէջ իկան դերար վերադասելու կանոններ : Ամեն մարդ իրեն հաւասար վրձակակցը կը գտնայ : Եթէ մէկը հանճարունի ամենուն երեսելի կըրկայ, կը յարգուի ու կը փառաւորի ընկերու :

Թեան մէջ, ստանալով ամենուն պատիւը ու մեծարանքը :

Բերա 2 յունվար 1870

Գ. Վ.

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ԹԵԼԵԿՐԱՖԻՅԷ

Փարիս 20 յունվար .

Գրեօգոսա իշխիւն հէնու իշէ պաշլամայօրլար : Ամէլէ թագըմը, օճագլար տիրէքթօրունուն իշտէն չէքիմէսինի վէ պիլա ըուխաթ իշէ կիթմէտիքլէրինտէն, եօլա գօնուլան իշխիւն թէքրարէն իշտէ գուլանըլմալարընը իտտաա իտէյօր :

Մ. Բասթայլըն հասթալըլը էյիլէշլօյր . Մօնա Բիւս վէ լա Բէվօլիսի օն նամ զաղէթանըն Բուսիալը միւէլիիֆի Հէրզէն աղըրճա հասթա տըր :

21 յունվար .

Մ. Բօշֆօր, մէպուսան համալրաւնտա ումումի գուրա իլէ ինթիլապ օլունմալըլարը էնիլտէն, քէնտի մուհաքէմէսինէ պաղաճագ հաքիմէրին էօնիւնտէ մուհաքէմէ օլմագ իսթէմէտլինի պէյան իլլէմիշտիլ : Գրեօգոսա իշխիւնի թաթիլիթմէմիշ օլան ամէլէլէրաէն պիլ գալը պիլ սուլար երգըլըրընտան ալթընտա գալըպ թէլէֆ օլմուշլար տըր : իշլէրինի թաթիլ իտէն ամէլէ, Մօնմօնսօնուն իշխիւնի ալաղլան սըրմագ իսթէմիշլէր իտէտէ, եաբամալըլար տըր . Գրեօգոյա պիլ թագըմէտսքէր սէվգ օլունմուշտուր :

Վիէննա 21 յունվար .

Կաղէթ տը վիէն նամ զաղէթա, Ատրիաթիլ տէնիլի լիմանլարընտան սիլահ իիւրաճ օլունմալը իշին օլունան միլէֆանաալմըն գալտըրըլմալընա Խարշը հիւքիւմէթին րէսմի էմիլէրինի տէրճ ու նէշր իթմիշտիլ :

Պրիւսսէ 21 յունվար .

Պէլլիդանըն մէպուսան համարաւը, մէզահիպ միւտիլիլթիին սէլահիլէթի ճիւմանիլէսինէ նայիլ թէրթիլ օլունան գանուն լայիհմսընը 6 գուրայա գարշը օլտրագ 86 գուրա իլէ գաղուլ իլլէմիշտիլ :

Ժէն վէ Պրիւսիին թիճարէթ գամարալարը 1870 յունվար 10 թալիլէն չըգան Յիւնսըղ էմիլէրինէ գար :

չը բրօթէսթ իտէյօրլար :

Լիզպօն 21 յունվար .

Բօրթուգալըն մէպուսան համալրաւը պիւ կիւն տաղըլմիշտըր : Էօնիւմիւզտէքլէ մարտ 13 իւնտէ եէնի ինթիլապլար իճրա օլունաճագ տըր :

ԷՍՀԱՄԸ ՈՒՄՈՒՄԻՅԷ

Գ Ա Լ Ա Թ Ա Բ Ի Ա Չ Ա Ս Ը

Յուլ. 12 Բաղ. էր. աղչամ գուր. քէ.	48-07
» 14 Չար. սապ	48-10
» » » էօյլէն	—

ՀԱՐՍԱՆԻՔ ՄԸ

Մէգքիւր սէրնամէ իլէ օլան քիլիթապ Փարիստէ Մուրատ վէ Բաֆայէլեան մէքթէպի շակիրտանընտան Յովսէփ էֆէնտի Բօլատ, թարաֆընտան գալէմէ ալընմիշ էրմէնիէ պիլ միւֆիտ րօման տըր :

Ֆիյաթը 3½ զուրուշ :

Հ Ե Ղ Ի Ն Է

Կամ

Գ Ա Ղ Տ Ն Ի Ք Մ Ը

Ի Կոստանդնուպօլիս .

ՏԷՐ ԵՒ ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉ

Մ. Յ. Չօլագեան

ՀԱՏՈՐ ԱՌԱՋԻՆ

Կ. Պօլիս .

Տպագրութիւն Քիւրքեան .

1869

Իշ պու հիքեայէ, Էրմէնիէ ալլաւհարաա լիսանըա պիլիննի ճիլտի թապ օլունմուշ Ասիթանէտէ հէր էրմէնի քիլթաթըլարտա 22 զուրուշա սաթըլմագտա տըր :

Իշ պու քիլթապըն իքիննի ճիլտի տալի պասըլմայա պաշլամիշտըր :

ՍԱՀԻՊԻ ՄԷՍՈՒԼՈՒ ՂԱՋԷԹԱ

ՅՈՎԱԿԻՄ ԹԻՒԼՊԷՆՏՅԱՆ

ՍԹԱՆՊՈԼՏԱ ԶԻՆԷԲ ԲԱԶԱՐԸ ՆՈՒ

ՄԷՐՑ 45

ՃԵՄԻՅԷԹԻ ՈԼՄԻՅԷ ԹԱՊԵԱԼԵՍԻՆՏԷ